

Lausuntopyyntö Pohjoisen Keski-Suomen työllisyysalueen talousarvioluonnoksesta vuodelle 2027

Kaupunginhallitus 19.10.2026
401/00.04.01/2026

Äänekosken kaupunki pyytää Pohjoisen Keski-Suomen työllisyysalueesta tehdyn kuntien välisen sopimuksen mukaisesti työllisyysalueen kuntia antamaan lausuntonsa talousarvioluonnoksesta vuodelle 2027.

Äänekosken kaupungin työllisyysaluelautakunta käsittelee talousarviota 28.10.2026 ja kaupunginhallitus 16.11.2026 sekä valtuustokäsittely on 7.12.2026.

Lausunto pyydetään toimittamaan sähköpostitse Äänekosken kaupungin kirjaamoon os. kirjaamo@aanekoski.fi viimeistään 20.10.2026 klo 15.00 mennessä.

Talousarvioesityksessä Viitasaaren vuoden 2027 maksuosuus on 536 257 euroa, mikä on 19 006 euroa vähemmän kuin vuonna 2026. Koko työllisyysalueen kuntarahoitus vähenee 42 231 euroa, vaikka talousarvion kokonaismenot kasvavat hanketoiminnan vuoksi. Erityisesti yhteiset yleiset kustannukset kasvavat samalla, kun aiheuttamisperiaatteen mukaiset kustannukset vähenevät.

Viitasaaren kaupunginhallituksen lausunto koskien työllisyysalueen talousarvioehdotusta

Viitasaaren kaupunginhallitus pitää tärkeänä, että Pohjoisen Keski-Suomen työllisyysalueen toiminnassa turvataan lakisääteisten työvoimapalveluiden saatavuus, yhdenvertaisuus ja vaikuttavuus koko työllisyysalueella. Työllisyysalueen toiminnan tulee edistää työttömien työnhakijoiden työllistymistä, vastata yritysten työvoimatarpeisiin sekä tukea jäsenkuntien elinvoimaa ja taloudellista kestävyyttä.

Kaupunginhallitus toteaa, että vuoden 2027 talousarvioesityksessä on pyritty huomioimaan jäsenkuntien haastava taloudellinen tilanne ja asetettu toiminnalle kolmen prosentin säästötavoite. Tämä on oikeansuuntainen lähtökohta. Kaupunginhallitus kuitenkin korostaa, että kuntatalouden heikentyvät näkymät edellyttävät työllisyysalueelta pitkäjänteistä talouden hallintaa, toimintatapojen kehittämistä sekä valmiutta sopeuttaa palvelurakennetta ja resursseja muuttuvaan toimintaympäristöön.

Kuntatalouden reunaehdot ja rahoituksen kehitys

Jäsenkuntien taloudellinen liikkumavara on kaventunut merkittävästi. Kuntien valtionosuuskehitys on ollut heikkoa, ja peruspalvelujen valtionosuuksiin kohdistuvat leikkaukset sekä muut valtiontalouden sopeutustoimet voivat heikentää kuntien rahoitusasemaa edelleen tulevana vuosina. Työllisyysalueen talouden ja toiminnan suunnittelussa ei voida lähteä siitä, että kuntien nykyinen rahoitustaso olisi mahdollista säilyttää muuttumattomana myös tulevaisuudessa.

Kaupunginhallitus korostaa, että kuntien työllisyydenhoidon kokonaiskustannuksia tulee tarkastella laajemmin kuin pelkästään työllisyysalueelle maksettavien yhteistoimintakorvausten näkökulmasta. Kunnat vastaavat työvoimapalveluiden järjestämisestä aiheutuvien kustannusten lisäksi merkittävästä osasta työttömyysetuuksien rahoitusta.

Työttömyyden pitkittyminen kasvattaa kuntien rahoitusvastuuta ja heikentää niiden mahdollisuuksia rahoittaa muita lakisääteisiä peruspalveluja.

Kuntien näkökulmasta kyse on siten kahdesta samanaikaisesta kustannusvastuusta: työllisyysalueen viranomaistoiminnan ja palveluiden rahoittamisesta sekä työttömyysetuuksien kuntaosuuksista. Näiden yhteisvaikutus tulee huomioida työllisyysalueen talouden suunnittelussa, toiminnan tavoitteenasettelussa ja vaikuttavuuden arvioinnissa.

Työllisyysalueen toiminnan tulee tuottaa kunnille mitattavaa vaikuttavuutta erityisesti työttömyysjaksojen lyhenemisen, pitkäaikaistyöttömyyden vähentymisen ja työttömyysetuuksien rahoitusvastuun keventymisen kautta. Kaupunginhallitus pitää tärkeänä, että näitä vaikutuksia seurataan ja raportoidaan jäsenkunnille säännöllisesti kuntakohtaisesti.

Aiheuttamisperiaatteen mukaisten kustannusten kohdentaminen

Kaupunginhallitus korostaa, että aiheuttamisperiaatteen mukaisesti jäsenkunnilta kerättävä rahoitus tulee kohdentaa aidosti niihin tehtäviin ja palveluihin, joita varten rahoitus on osoitettu.

Aiheuttamisperiaatteen mukaista rahoitusta tulee käyttää ensisijaisesti asiakkaiden palvelutarpeisiin vastaaviin, työllistymistä suoraan edistäviin palveluihin ja tukitoimiin. Rahoitusta ei tule siirtää yleisten hallinto-, henkilöstö- tai muiden yhteisten kustannusten kattamiseen ilman selkeitä, läpinäkyviä ja yhteisesti hyväksyttyjä kustannusten kohdentamisperusteita.

Talousarvioesityksessä yhteisten yleisten kustannusten kasvu ja aiheuttamisperiaatteen mukaisten kustannusten samanaikainen väheneminen edellyttävät erityistä huomiota. Kaupunginhallitus pitää tärkeänä, että kustannusrakenteen muutokset perustellaan jäsenkunnille riittävän yksityiskohtaisesti ja että kustannusten jakautumista seurataan talousarviovuoden aikana.

Aiheuttamisperiaatteen toteutumisen tulee olla todennettavissa myös tilinpäätöksen ja toiminnan raportoinnin yhteydessä. Jäsenkunnilla tulee olla mahdollisuus arvioida, miten niiden rahoitusosuudet ovat kohdentuneet ja millaisia palveluja sekä tuloksia rahoituksella on saatu aikaan.

Toiminnan kustannustehokkuus ja palvelurakenteen kehittäminen

Kaupunginhallitus pitää välttämättömänä, että työllisyysalueen toiminnan vakiinnuttamisvaiheessa tarkastellaan kriittisesti hallinnollista rakennetta, henkilöstöresursseja, palveluprosesseja ja ostopalveluja. Työllisyysalueen rakentumisen tulee perustua tarkoituksenmukaiseen ja kustannustehokkaaseen organisaatioon, jossa resurssit kohdistuvat mahdollisimman suurelta osin varsinaiseen asiakas- ja työnantajatyöhön.

Toiminnan vakiinnuttaminen ei saa johtaa pysyvään kustannustason kasvuun ilman osoitettavissa olevaa palvelutarvetta tai vaikuttavuuden paranemista. Mahdolliset uudet tehtävät, henkilöstöresurssit ja toimintamallit tulee arvioida myös niiden pitkäaikaisten taloudellisten vaikutusten näkökulmasta.

Kaupunginhallitus korostaa, että työllisyysalueen tulee aktiivisesti hakea kustannussäästöjä toimintatapojen yhtenäistämisestä, digitalisaation

hyödyntämisestä, päällekkäisten toimintojen poistamisesta sekä yhteistyön kehittämisestä jäsenkuntien ja muiden toimijoiden kanssa.

Erityisesti tulee varmistaa, ettei työllisyysalueelle rakenneta sellaisia rakenteita tai palveluja, joita jäsenkunnissa tai muissa organisaatioissa jo tuotetaan tarkoituksenmukaisesti.

Väestökehityksen vaikutukset tulevaan palvelutarpeeseen

Pohjoisen Keski-Suomen työllisyysalueen toimintaympäristön keskeinen pitkän aikavälin muutostekijä on väestön ikääntyminen ja työikäisen väestön väheneminen.

Kaupunginhallitus korostaa, että alueen väestörakenteen kehitys tulee huomioida nykyistä vahvemmin työllisyysalueen toiminnan ja resurssien pitkän aikavälin suunnittelussa. Työikäisen väestön supistuessa myös työttömien työnhakijoiden absoluuttisen määrän voidaan pitkällä aikavälillä arvioida vähenevän, vaikka työttömyysaste pysyisi korkeana.

Tämä kehitys edellyttää ennakoivaa henkilöstö- ja palvelurakenteen suunnittelua. Työllisyysalueen resurssien mitoitus ei tule perustaa ainoastaan nykyiseen työttömyystilanteeseen, vaan arvioinnissa tulee hyödyntää väestöennusteita, työikäisen väestön kehitystä, asiakasmäärien muutoksia ja palvelutarpeen ennakoitua kehitystä.

Samanaikaisesti työvoiman saatavuuteen, osaamisen kehittämiseen ja työvoiman kohtaantoon liittyvien tehtävien merkitys voi kasvaa. Työllisyysalueen on kyettävä suuntaamaan toimintaansa muuttuvan tarpeen mukaisesti siten, että palvelurakenne on joustava ja kustannustehokas.

Kaupunginhallitus esittää, että työllisyysalueella laaditaan pidemmän aikavälin arvio väestökehityksen vaikutuksista asiakasmääriin, henkilöstötarpeeseen, palveluverkkoon ja toiminnan rahoitukseen.

Vaikuttavuus, seuranta ja jäsenkuntien ohjausmahdollisuudet

Kaupunginhallitus pitää tärkeänä, että työllisyysalueen talouden ja toiminnan seuranta perustuu nykyistä vahvemmin mitattaviin tuloksiin ja kustannusvaikuttavuuteen.

Pelkkä asiakasmäärien, palvelutapahtumien tai työnantajakontaktien seuranta ei yksin anna riittävää kuvaa toiminnan vaikuttavuudesta. Näiden rinnalla tulee seurata erityisesti työllistymisiä, työttömyysjaksojen kestoa, pitkäaikaistyöttömyyden kehitystä sekä työttömyyssetuuksien kuntarahoitusosuuksien muutoksia.

Jäsenkunnille tulee tuottaa säännöllisesti selkeää ja vertailukelpoista kuntakohtaista tietoa toiminnan kustannuksista, palvelujen käytöstä ja saavutetuista tuloksista. Näin voidaan varmistaa, että jäsenkunnilla on tosiasialliset mahdollisuudet arvioida toiminnan kustannustehokkuutta ja osallistua työllisyysalueen strategiseen ja taloudelliseen ohjaukseen.

Yhteenveto lausunnosta

Viitasaaren kaupunginhallitus pitää tärkeänä Pohjoisen Keski-Suomen työllisyysalueen toiminnan kehittämistä vaikuttavaksi, asiakaslähtöiseksi ja alueen elinvoimaa tukevaksi kokonaisuudeksi.

Samalla kaupunginhallitus painottaa, että työllisyysalueen on kannettava osaltaan vastuuta jäsenkuntien talouden kestävydestä. Kuntien heikentyvä rahoitusasema, työttömyysetuuksien rahoitusvastuun kasvu sekä alueen pitkän aikavälin väestökehitys edellyttävät toiminnan jatkuvaa arviointia ja kustannustehokkuuden parantamista.

Kaupunginhallitus edellyttää erityisesti aiheuttamisperiaatteen mukaisen rahoituksen käyttötarkoituksen toteutumista, kustannusten läpinäkyvää kohdentamista, toiminnan vaikuttavuuden osoittamista sekä ennakoivaa varautumista tulevien vuosien rahoitus- ja palvelutarvemuutoksiin.

Työllisyysalueen toiminnan tavoitteena tulee olla mahdollisimman vaikuttavien työvoimapalveluiden järjestäminen kuntien taloudellisen kantokyvyn asettamissa rajoissa. Toiminnan ja palvelurakenteen tulee tarvittaessa sopeutua muuttuvaan rahoitukseen ja palvelutarpeeseen siten, että lakisääteiset velvoitteet ja palvelujen yhdenvertainen saatavuus turvataan.

Muita yleisiä huomioita talousarvioesityksestä jatkokäsittelyitä varten:

1. Yleisten kustannusten kasvu: Yhteiset yleiset kustannukset kasvavat noin 807 600 euroa eli 17,3 prosenttia. Tästä huomattava osa liittyy henkilöstökustannuksiin ja hankkeisiin. Olisi tärkeää saada vertailu vuosien 2026 ja 2027 varsinaisen perustoiminnan kustannuksista ilman hankkeita sekä selvitys henkilöstömäärän kehityksestä.
2. Aiheuttamisperiaatteen toteutuminen: Aiheuttamisperiaatteen kustannukset vähenevät noin 119 000 euroa, mutta esimerkiksi yhteishankintakoulutuksiin varattu määräraha pienenee lähes 293 300 euroa. On aiheellista selvittää, vastaako palveluihin varattu rahoitus todellista kysyntää ja miten mahdollisesti käyttämättä jäävät määrärahat käsitellään.
3. Talousarvion taulukoiden täsmäyttäminen: Sivun 7 aiheuttamisperiaatteen kustannusten erittelyssä perustoiminnan toimintatuotot ovat 2 172 607 euroa ja toimintakulut 2 712 607 euroa, mutta toimintakatteeksi on merkitty nolla. Tämä vaikuttaa taulukon virheeltä ja tulee tarkistaa ennen talousarvion hyväksymistä.

Oheismateriaali:

- Äänekosken kaupungin laatima talousarvioluonnos
- PowerPoint esitys

Lisätiedot: Kaupunginjohtaja Helena Vuopionperä-Kovanen, puh. 050 307 6114, helena.vuopionpera-kovanen@viitasaari.fi

Äänekosken kaupungilta: Työllisyysaluejohtaja Riikka Hytönen 040 194 6100, riikka.hytonen@aanekoski.fi ja talousjohtaja Tapani Hämäläinen puh. 0400 115256.

Päätösehdotus

Kaupunginjohtaja:

Kaupunginhallitus päättää antaa Pohjoisen Keski-Suomen talousarvioesityksestä edellä esitetyn lausunnon.

Päätös

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto

Toimenpiteet

Ote: kirjaamo@aanekoski.fi